Dopady Nového občanského zákoníku do účetního výkaznictví – účetní zobrazení závadvku[#]

(Diskuse k rekodifikaci práva)

*Michal Svoboda**

Úvod

Dne 1. ledna 2014 nabyt účinností jeden z obecně nejvýznamnějších právních předpisů v České republice – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „Nový občanský zákoník“), jemuž bylo ve Sbírce zákonů přiděleno i symbolické číslo 89. Velmi významně změnil obsah a především radikálně změnil formu dosavadní právní úpravy občanského práva v České republice, které bylo i přes četné parciální úpravy a novelizace počátkem 90. let minulého století i později výrazně poznamenáno koncepčním základem spočívajícím v totalitních socialistických principech. Ty byly nosnými prvky a teoretickými východisky občanského zákoníku z roku 1950 (Zákon č. 141/1950 Sb.) i z roku 1964 (Zákon č. 40/1964 Sb.), byť byly mírně upraveny v 80. letech minulého století (Zákon č. 131/1982 Sb.). I přes zmíněnou významnou novelizaci v 90. letech a také celou řadu úprav souvisejících s implementací předpisů Evropských společenství po roce 2000 si paradoxně některé z těchto principů občanské právo zachovalo až do dnešních dní (Vláda ČR, 2001). Nový občanský zákoník tak navazuje na kontinuitu úpravy občanského práva v českých zemích již od 19. století (Císařský patent č. 946/1811), včetně samostatné a také zcela nové úpravy oblasti obchodního práva novým zákonem o obchodních korporacích (Zákon č. 90/2012 Sb.).

S výše uvedeným souvisí i znovuzavedení některých právních instrumentů historicky v českých zemích užívaných a v druhé polovině minulého století v právním řádu buď zcela nebo částečně zrušených či utlumených, ovšem nepřetržitě užívaných ve větší části západoevropských kontinentálních zemí (Vláda ČR, 2011). Jedná se například o zásadu jediného vlastníka v případě pozemku i staveb na něm stojících (jeho součástí) a s tím související právo stavby, nezbytná cesta či služebnost, oslabení institutu odúmrti a další úpravy v dědění nebo institut zástavy.

Systém účetního výkaznictví v prostředí kontinentální Evropy je historicky úzce spjat s právem. Je tedy poměrně logické, že rozsáhlá úprava právních norem v oblasti občanského práva a především související úprava obchodního práva měla a má vliv i na oblast účetního výkaznictví, neboť předmětem účetnictví mohou být skutečnosti upravené v obou těchto kodexech. Větší část nových či staronových právních institutů se týká spíše ryze občanského života a pro účetní výkaznictví není nijak relevantní. Ne však všechny. V posledních měsících lze zaznamenat určitou diskusi především na téma účetního zobrazení práva stavby, předmětem debat se však také stávají účetní souvislosti institutu závadvku. Tyto diskuse jsou však velmi zřídka předmětem publikačních výstupů, proto je záměrem tohoto článku k nim snad významněji přispět. Intenzita těchto diskusí je možná podpořena poměrně strohou úpravou závadvku v samotném Novém občanském zákoníku. Oproti ní byl institut závadvku poměrně intenzivně vykládán i judikován v období na přelomu 19. a 20. století a pro úplné

[#] Článek je zpracován jako jeden z výstupů výzkumného projektu Fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze, který je realizován v rámci institucionální podpory VŠE IP100040.

^{*} Ing. Michal Svoboda, Ph.D. – odborný asistent; Katedra finančního účetnictví a auditingu, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <michal.svoboda@vse.cz>.

pochopení jeho funkcí a vlastností a také pro rozhodnutí o způsobu jeho účetního zobrazení tedy bude nezbytná také znalost tehdejší úpravy v této oblasti. Z toho důvodu je dále nezřídka využito doslovné citace dobových zdrojů.

Pojem závdavek

Jak již bylo vysvětleno, nejedná se o právní institut v českých zemích nový. Naopak jde o poměrně prastarý a v praxi dříve široce užívaný instrument přinášející zvýšení jistoty dvou stran, které spolu uzavírají smlouvu, především a typicky kupní smlouvu. A protože v tomto případě Nový občanský zákoník navazuje především na jeho úpravu v zemích Koruny české zhruba z přelomu 19. a 20. století, pro jeho úplné pochopení je vhodné čerpat především z dobových pramenů.

Obsah pojmu

Závdavek (nebo také „arrha“, „Angeld“, „Draufgabe“) popisuje Ottův slovník naučný (1908) následujícím způsobem: „...*kupitel tím postupem zajišťuje prodávatele, že smlouvu vyplní, že koupí převezme a zaplatí...*“. Dále se tamtéž uvádí, že závdavek „*jest splátka, která se dávala při sjednání smlouvy a činila značnější podíl umluvené záplaty.*“.

Podle Slovníku právního z roku 1899 (Veselý, 1899, s. 749-750) je závdavek „*onen obnos, který se dává při smlouvě na označení, že smlouva nějaká jest hotova (perfektní) nebo k zajištění, že smlouva uzavřená splnění dojde...*“. Vzhledem k dále citovanému ustanovení Nového občanského zákoníku je významná také tato část vysvětlení závdavku ve Slovníku právním (ibid.): „*Jestliže se však při uzavírání smlouvy nějaké ihned zaplatí určitý obnos, tedy před dospělostí umluveného plnění, jest obnos tento závdavkem (rozh. ze dne 4. května 1877 č. 4878, časop. Gerichtshalle z. r. 1877 č. 89).*“. Z citovaného textu je také patrné, že koncem 19. století byl institut závdavku poměrně intenzivně judikován a interpretován, což naznačuje určitou hojnost jeho praktického využití v té době.

Při hledání obsahu pojmu závdavek lze jít výrazně více do minulosti. Uvádí se například (Kment, 2014), že ve starověkém Římě prostřednictvím závdavku ve formě drobného daru potvrzovaly smluvní strany svoji vůli k naplnění smluvního vztahu.

Důvodová zpráva k Novému občanskému zákoníku (Vláda ČR, 2011) rovněž uvádí, že v případě závdavku jde o institut, který ani dnes doposud z paměti nevymizel a je upraven v mnoha dalších evropských jurisdikcích (Rakousko, Německo, Švýcarsko, Španělsko). Popisuje ho pak ve svém § 1808 tímto způsobem: „*Byl-li ujednán závdavek, vyžaduje se, aby byl odevzdán nejpozději při uzavření smlouvy. Závdavkem se potvrzuje uzavření smlouvy a strana, která jej dala, poskytuje jistotu, že dluh splní.*“. Záměr navázání na více než sto let starou právní úpravu je tedy jednoznačný. Jak samotná důvodová zpráva upozorňuje (ibid.), stejně jako samotný princip Nového občanského zákoníku, jsou i ustanovení o závdavku dispozitivní.

Funkce závdavku

Pro určení způsobu účetního zobrazení zřejmě nebude postačující pouze znalost pojmu jako takového, ale také důvody jeho vzniku, neboli jakou funkci závdavek má a proč se smluvní strany vůbec mohou chtít dohodnout na poskytnutí závdavku. Můžeme zde hovořit o právní nebo ekonomické funkci. V případě závdavku je možné funkce identifikovat tři: důkazní, zajišťovací a penální (sankční).

Již Ottův slovník naučný uvádí, že závdavek „*usnadňuje (...) důkaz učiněné smlouvy (ut evidentius probari possit) a smlouvu v tom smyslu utvrzuje. Odtud v doktríně obecného práva*

pojmenování arrha confirmatoria. “. Odtud je důkazní funkce zcela jasná. Důvodová zpráva k Novému občanskému zákoníku (Vláda ČR, 2011) naznačuje, že právě **důkazní funkce** je u závadvku primární: „*Byl-li závadek dán, potvrzuje se tím, že smlouva byla uzavřena. Strana, která závadek přijala, nemusí dokazovat, že došlo k smluvnímu konsensu, a důkazní břemeno se přenáší na druhou stranu, která, popírá-li uzavření smlouvy, musí dokázat, že smlouva uzavřena nebyla.* “. To může být relevantní při uzavření smlouvy v jiné formě než písemné. Tato funkce závadvku bývala v jedné ze svých forem dříve označována jako „litkup“, což znamenalo, že smluvní strany na důkaz uzavření smlouvy tuto skutečnost „zapily“.

Závadek také funguje jako jakási jistota budoucího plnění smlouvy, a to především tehdy, dosahuje-li jeho hodnota významné výše vzhledem k tomuto plnění. Jde tedy o **zajišťovací funkci**. Neposkytnul-li dlužník plnění smluvně ujednané, věřitel si může závadek ponechat. K tomu však nedojde, pokud k plnění došlo z důvodu zásahu vyšší moci, neboli jak vyplývá z Ottova slovníku naučného (Kolektiv autorů, 1889), závadek je vrácen, pokud se splnění smlouvy stalo nemožným nebo k němu došlo vlivem náhody.

Třetí funkcí je **funkce penální**. I tuto funkci má závadek již historicky, ustanovení § 1808 odst. 2 Nového občanského zákoníku ji formulovalo takto: „*Nesplní-li se dluh z příčiny na straně toho, kdo dal závadek, může si druhá strana závadek ponechat. Dala-li tato strana závadek, má právo požadovat, aby jí buď bylo vydáno dvojnásobně tolik, anebo aby dlužník dluh splnil, nebo, není-li splnění dluhu již možné, náhradu škody.* “. Penále tedy funguje oboustranně. Buď závadek propadne (nesplnění u toho, kdo jej poskytnul), nebo je tomu, kdo jej poskytnul, dán dvojnásobek jeho hodnoty (nesplnění u toho, kdo jej přijal). V případě bezproblémového oboustranného splnění je samozřejmě penální funkce irelevantní. Uvádí se také (Kment, 2014), že v těchto případech je de facto funkcí závadvku také to, že je jakýmsi odstupným. Penální funkce závadvku je zesílena v případě oboustranného poskytnutí závadvku. Také v případě penální funkce byl institut závadvku na konci 19. století v českých zemích důkladně judikován a interpretován, jak vyplývá ze Slovníku právního (Veselý, 1899, s. 749-750): „*Na závadek má příjemce jen tehdy nárok, pokud se týká, onen, kdo závadek dal, oprávněn jest žádati za dvojnásobný závadek jen v té případnosti, když vinou druhého kontrahenta smlouva splněna nebyla. I přísluší toto právo jedině onomu smluvníku, jenž úplně nevinný jest, že smlouva splnění nedošla, nikoliv však v tom případě, kdy sám zavinil nebo spoluvinný jest toho, že smlouva splněna nebyla.* “. Dále je zde také upřesněno (ibid.), že na propadnutí závadvku také není nárok v případě dílčího plnění, nýbrž pouze v případě úplného nesplnění předmětu smlouvy. Ottův slovník naučný (1908) to potvrzuje: „*Zvolivši jedno nemůže již strana dotčená voliti druhé a zejména tedy nemůže od smlouvy odstoupiti, když částečná plnění byla přijata. Když smlouva se splnila nebo dala se náhrada, má se závadek vrátiti; po případě může se také na splnění nebo náhradu sčítovati.* “.

Závadek nebo záloha

Co se týče právních norem, nebyl pojem záloha před platností Nového občanského zákoníku v českém právním řádu nijak precizně upraven nebo definován. To na první pohled sice Nový občanský zákoník napravuje, porovnáme-li však vymezení zálohy s obsahem a funkcemi institutu závadvku, začne být rozdíl mezi oběma pojmy nejasný. Tato nejasnost může mít vliv také na způsob účetního zachycení obou institutů.

Nový občanský zákoník v § 1807 definuje zálohu takto: „*Má se za to, že co dala jedna strana druhé před uzavřením smlouvy, je záloha.*“. Určitá rozpačitost je patrná také z Důvodové zprávy (Vláda ČR, 2011), která považuje toto ustanovení za „*v mezinárodním srovnání ojedinělé*“, ale požadované praxí v českém prostředí. Návodné by mohlo být například časové vymezení, tj. že jde v případě zálohy o libovolné plnění poskytnuté **před uzavřením smlouvy**. V případě závadvku se pak stanovuje, že k jeho složení má dojít

nejpozději při uzavření smlouvy. Jak je patrné, oba tyto okamžiky mohou běžně splynout a není tedy možné toto časové vymezení považovat za určující při hledání věcného rozdílu mezi oběma pojmy.

Dle Kmenta (2014) lze rozdíl spatřovat v tom, že záloha se vztahuje toliko k předmětu plnění a je v podstatě jeho částí, kdežto závdavek se vztahuje přímo ke smlouvě, nikoliv pouze k jejímu plnění. V případě, kdy by tedy z určitého důvodu k plnění smlouvy nedošlo, záloha se vrací tomu, kdo ji poskytl. V případě závdavku by tento zůstal té smluvní straně, která na neplnění smlouvy nenese vinu. Obdobně to vysvětluje Knapp (1995), dle něhož se v případě zálohy předpokládá nebo přímo existuje konkrétní dluh, na který se tato záloha dává. Jde tedy dle něj o plnění tohoto dluhu předem (před splatností), nebo případně také před vznikem tohoto dluhu, ale s přímou vazbou na něj. Tedy jde opět o plnění smlouvy, nikoliv o smlouvu samotnou. Upozorňuje zde také na rozdíl ve funkci důkazní, kterou záloha nemá – její sjednání nebo poskytnutí nemůže být důkazem sjednání smlouvy. Naproti tomu funkci zajišťovací má závdavek stejně jako záloha. Smluvní strany si také mohou sjednat takový režim zálohy, kdy tato bude plnit i penální funkci, zejména v kombinaci se smluvní sankcí. Z hlediska funkcí je tedy mezi zálohou a zádvavkem rozdíl pouze z hlediska důkazní funkce.

Co může být zádvavkem

Nejen pro účetní zobrazení zádvavku je velice významné, co všechno může být jako zádvavek poskytnuto. Tuto otázku například Důvodová zpráva (Vláda ČR, 2011) zcela neřeší. Nezbyvá, než opět nahlédnout do starších pramenů. Již první upřesnění dává Ottův slovník naučný (1908) tím, že „*Zákon jmenuje zádvavkem, co bylo při sjednání smlouvy napřed dáno (...) Tomu nesluší rozuměti, jakoby zádvavkem mohly býti jen věci, jaké dotčená strana zavázala se plniti.*“. Tedy zcela jistě není možné předmět zádvavku vymezit předmětem plnění smlouvy. Toto pravidlo otevírá celou řadu úvah o tom, co ještě také může být dáno jako zádvavek. Z dobových pramenů je patrné, že tyto úvahy byly velmi intenzivní například v druhé polovině 19. století. Slovník právní také přiznává, že obvyklým předmětem zádvavku sice jsou peněžní prostředky, možnost jiné formy pak považuje za spornou a vhodnou spíše tehdy, je-li to vhodné vzhledem k formě samotného plnění smlouvy (Veselý, 1899). Z téhož pramene je také patrné, že tato oblast byla v druhé polovině 19. století předmětem nejednoho výkladu či judikátu. Pro srovnání Ottův slovník naučný (1908) však již uvádí, že zádvavek „*obyčejně záležitosti (...) v penězích nebo jiných věcech movitých a pramenech jen takové příklady se uvádějí; avšak pojem a účel její nevyklučují věci nemovitých a práv. I slib zřizovatelů dlužno tudy připustiti.*“. A právě toto široké vymezení předmětu zádvavku otevírá a zintenzivňuje problematiku jeho účetního zobrazení.

Nejednoznačnost aktuální právní úpravy pak také shledávají některé aktuální zdroje. Kment (2014) uvádí, že vzhledem k dvojnásobení zádvavku při nesplnění povinnosti příjemcem zádvavku by měl být zádvavek, ať už je poskytnut ve formě peněžité či nepeněžité, snadno vyčíslitelný v penězích. Dopadem tohoto problému do oblasti daňové se zabývá například Brychta (2014), který sleduje souvislosti zádvavku s předmětem daně z přidané hodnoty. Zdůrazňuje sankční funkci zádvavku jako důvod, proč by zádvavek předmětem této daně být neměl.

Nezbývá zřejmě nic jiného, než posečkat na další vývoj v oblasti občanského práva a jeho praktické aplikace, především na příslušná rozhodnutí soudů, včetně případných judikátů. To může být záležitost mnoha let, jak potvrzují zkušenosti z před více než století. Vzhledem k tomu, že možnost poskytnutí zádvavku ve (zřejmě) libovolné formě je dnes zcela aktuální, je také zcela aktuální problém účetního zobrazení celé této transakce.

Účetní zobrazení závadvku

Vyjděme z toho, jakým způsobem aktuální znění účetní legislativy stanoví závadvky vykazovat v účetní závěrce. Příslušná vyhláška (Vyhláška č. 500/2002 Sb.) především považuje závadvku z hlediska vlivu na finanční situaci vykazující účetní jednotky za aktivum, nebo závazek s obdobným obsahem jako poskytnutá nebo přijatá záloha. Závadvka je podle ní prostě vykazována stejným způsobem, a to přesto, že několik výše popsaných pramenů více či méně jednoznačně zdůrazňuje obsahovou rozdílnost těchto dvou právních institutů. Právní rozdílnost však nemusí a často také vůbec neznamena odlišnost z hlediska způsobu účetního zobrazení – vykazání, neboť i přes odlišnost *de jure* může jít o instituty se zcela stejným dopadem na finanční situaci vykazující účetní jednotky. V případě závadvku tomu tak je, ale pouze za té podmínky, kdy je závadvka nahlížen (smluvními stranami) jako instrument zajišťující, tedy je realizován pro svoji zajišťovací funkci. Současně platný a účinný způsob účetního vykazování závadvku (Vyhláška č. 500/2002 Sb.) pokrývá právě tuto situaci, a to spíše v případech, kdy je předmětem závadvku peněžité plnění. Za těchto podmínek má závadvka a záloha téměř stejnou ekonomickou interpretaci. Vzhledem k jednoznačnosti a jednoduchosti lze očekávat, že pokud bude v praxi k poskytování závadvku docházet, bude to nejčastěji za těchto podmínek. Aktuální úpravu účetního vykazování závadvku lze proto považovat sice za pravděpodobně vyhovující aktuální praxi, ale nikoliv za komplexně pokrývající všechny (teoretické) možnosti a varianty, které u závadvku připadají v úvahu. Tato úprava se ukáže jako neúplná již v případě, kdy dojde k realizaci sankční funkce závadvku, tj. v případě neplnění příjemcem závadvku a jeho povinnosti vrácení dvojnásobku.

V případě realizace sankční funkce závadvku vrací jeho příjemce nejen závadvku samotný, ale navíc také tutéž hodnotu jako sankci za nesplnění smlouvy. Za sankci lze považovat tedy právě onu hodnotu nad rámec vráceného závadvku. Přijetí závadvku znamená pro účetní jednotku – příjemce závadvku zvýšení aktiv o závadvku a zároveň také zvýšení dluhů ve stejné výši. Při splnění předmětu smlouvy je závadvka vrácen, případně zúčtován mezi smluvními stranami, v obou případech jeho příjemce zobrazí v účetní závěrce skutečnosti přesně obrácené, tj. úbytek aktiva a zároveň úbytek dluhu. To u příjemce závadvku bude platit i v případě realizace jeho sankční funkce, tedy při nesplnění předmětu smlouvy. Navíc však bude příjemce závadvku nucen k úhradě sankce dvojnásobku. Tato sankce je pro příjemce závadvku jednorázová újma vyjadřující náklad vyplývající z odstoupení od smlouvy, respektive jejího neplnění obecně. Bude tedy zobrazena ve výsledovce příjemce závadvku jako náklad.

Účetní zobrazení u poskytovatele závadvku bude pochopitelně zrcadlově obrácené. Při jeho poskytnutí dochází ke změně formy aktiv v rozvaze, při jeho vrácení naopak. Sankce dvojnásobku pro poskytovatele sankce znamená jednorázový prospěch a měla by být vykazována v jeho výsledovce jako výnos.

Popsané schéma účetního zobrazení u obou smluvních stran lze použít nejen v případě, kdy je závadvka v peněžní formě, ale i v případě, kdy se bude jednat o jinou formu aktiva, včetně dlouhodobého. Jak bylo již vysvětleno, nic nebrání tomu, aby závadvkem bylo například zboží, pohledávka, hmotná i nehmotná nemovitá věc, resp. nehmotné i hmotné dlouhodobé aktivum. Závadvkem se také může stát podíl (dříve obchodní podíl), neboť i ten je věcí, nebrání-li tomu smluvní ujednání mezi všemi vlastníky podílů příslušné obchodní korporace. Stejně jako v případě peněz coby předmětu závadvku získává příjemce závadvku i v těchto případech a formách závadvku kontrolu, byť dočasnou, nad tímto přijatým aktivem, a to může užívat ke generování svých budoucích ekonomických prospěchů. Lze očekávat, že v případě vzniku nároku poskytovatele závadvku na sankční plnění, tj. onen dvojnásobek, to nebude vždy znamenat, že namísto jedné věci obdrží poskytovatel závadvku dvě věci téže

kvality. V případě zásob nebo některých dlouhodobých aktiv by to snad představitelné bylo, v případě pohledávky nebo podílu však již těžko. V takových případech by zřejmě došlo k plnění sankční části, tj. onoho dvojnásobku ve formě peněžní. Proto bude důležitý způsob ocenění samotného závdavku, respektive jeho ocenitelnost jako taková.

Z historických výkladů vyplývá ještě jedna další varianta předmětu závdavku, a tou je poskytnutá služba. Jednalo by se o tzv. „litkup“ stručně popsany výše, tedy situaci, kdy poskytovatel závdavku poskytuje jeho příjemci službu, která pak pochopitelně buď propadne ke zhojení příjemci při neplnění smlouvy ze strany poskytovatele závdavku, nebo je poskytovateli vrácena ve stejné výši, případně při realizaci penální (sankční) funkce závdavku je poskytovateli příjemcem poskytnuta služba dvojnásobná. V této variantě je účetní zobrazení méně jednoznačné. První možností je vykázání v účetních závěrkách obou smluvních stran zcela stejným způsobem jako v případě, kdy předmětem závdavku byly peníze nebo jiné aktivum, obdobně jako přijatá a poskytnutá záloha. Je však otázkou, zda při poskytnutí závdavku ve formě služby by mělo dojít k vykázání zálohy, neboť v tomto okamžiku příjemce závdavku spotřeboval jednorázově určitou hodnotu (spotřeboval službu), která může přispět k jeho vyšším budoucím ekonomickým prospěchům, a proto tuto skutečnost by měl vykázat ve své výsledovce jako náklad. Z pohledu poskytovatele závdavku je však zřejmě stále možné i poskytnutí této formy závdavku vykazovat obdobně jako poskytnutí zálohy. V takové variantě by účetní zachycení tohoto závdavku u obou smluvních stran již nemuselo být zrcadlově obrácené. Vzhledem k zajištění a naplnění zásady srovnatelnosti v případě různých forem téhož typu ekonomické transakce se zdá spíše vhodnější první zmíněná varianta, tedy zobrazení a vykázání závdavku obdobně jako vykázání zálohy na obou stranách transakce.

Závěr

Aktuálně platná a účinná účetní legislativa v zásadě upravuje způsob vykazování závdavku v účetní závěrce obou dotčených subjektů, tedy obdobně jako zálohu, avšak nikoliv ve všech právně přípustných variantách. Jednoznačně lze říci, že je upraveno vykazování v případě, kdy je k závdavku přistupováno z hlediska jeho zajišťovací funkce. V případě sankční funkce už je nezbytná analogie na případ poskytnutí zálohy a smluvního ujednání o sankci v případě neplnění z jedné či druhé strany. Takové ujednání může i právně do značné míry nahrazovat závdavek jako takový, v případě účetního zobrazení jde o analogii použitelnou i pro závdavek, tedy zobrazení sankčního plnění závdavku ve výsledovce (jako náklad u příjemce a výnos u poskytovatele závdavku). To vše platí typicky v případě, kdy závdavkem jsou peněžní prostředky, kdy je ve smyslu účetního zobrazení podobnost se zálohou úplná. Lze to konstatovat ale také v případech, kdy závdavkem je aktivum v jiné než peněžní formě. I zde by nezřídka došlo k peněžnímu plnění coby zhojení nároku poskytovatele závdavku při nesplnění ze strany příjemce. Méně jednoznačné je účetní zobrazení závdavku ve variantě, kdy závdavkem je poskytnutá služba, ale i zde se lze spíše přiklonit k témuž způsobu zobrazení v účetní závěrce, především za účelem zajištění určité srovnatelnosti pro všechny varianty závdavku.

Praktická aplikace závdavku měla v českých zemích dlouhou tradici a také právní úprava a její výklady ještě před zhruba sto lety nabízely řešení pro celou řadu praktických situací v souvislosti se závdavkem. Tato znalost byla v druhé polovině 20. století významně snížena eliminací právního institutu závdavku jako takového z celého právního řádu. Teprve praktická aplikace institutu závdavku v občanském i korporátním prostředí 21. století napomůže jeho usazení nejen v právní oblasti, ale také v případě jeho vykazování v účetní závěrce.

Literatura:

- [1] Brychta, I. (2014): *Novinky v daních z příjmů pro rok 2014 (1.)*. Daňová a hospodářská kartotéka, 2014, roč. 16, č. 1, s. 5.
- [2] Kment, V. (2014): *Závadek – návrat již dlouho známého institutu*. [online], Epravo.cz, 2014, roč. 15, [cit. 7. 8. 2014],
<<http://www.epravo.cz/top/clanky/zavadek-navrat-jiz-dlouho-znameho-institutu-94262.html?mail>>.
- [3] Knapp, V. (1995): *O záloze a závadvku*. Právo a doprava, 1995, roč. 1, č. 3, s. 2-8.
- [4] Ottův slovník naučný (1908): *Díl 27: Vůz – Žyžkowski*. Praha, J. Otto, 1908.
- [5] Veselý, F. X. (1899): *Slovník právní*. Praha, František Veselý, 1899. s. 749-750.
- [6] Vláda ČR (2011): *Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku*. [online]. Praha, Poslanecká sněmovna České republiky, c2011 [cit. 7. 8. 2014],
<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>>.
- [7] Vláda ČR (2001): *Usnesení vlády České republiky č. 345 k návrhu věcného záměru občanského zákoníku (kodifikace soukromého práva)*. [online], Praha, Vláda České republiky, c2001 [cit. 7. 8. 2014],
<http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/WebGovRes/9A9EE9AC86032767C12571B6006CFB12?OpenDocument>.

Dopady nového občanského zákoníku do účetního výkaznictví – účetní zobrazení závdavku

Michal Svoboda

ABSTRAKT

Nový občanský zákoník od roku 2014 znovu zavedl do právního řádu České republiky právní institut závdavku. Článek se zabývá tímto instrumentem – obsahem tohoto pojmu a především jeho funkcemi, významnými pro pravidla účetního zobrazení závdavku – důkazní, zajišťovací a penální (sankční). Analyzuje také rozdíl mezi závdavkem a zálohou a polemizuje na téma obsahu závdavku, tedy co může být jeho předmětem. Vždy v kombinaci analýzy aktuálních dostupných zdrojů s historickými prameny, neboť především koncem 19. století byl instrument závdavku intenzivně využíván a také vykládán a judikován, na rozdíl od dneška. Taková zevrubná analýza je nezbytná pro popis možností účetního zachycování, tedy vykazování závdavku ve všech jeho formách a při všech jeho funkcích v účetní závěrce, což je hlavním cílem a výstupem tohoto článku.

Klíčová slova: Závdavek, Nový občanský zákoník, Záloha

Impacts of the New Civil Code into Financial Statements – Financial Reporting of Earnest

ABSTRACT

The New civil code in the Czech Republic re-implemented earnest into legislation. This article handles with this instrument – substance of earnest, its functions which are important for the decision on accounting treatment of earnest (proof, secure and penalize). Also distinction between earnest and a common prepayment (provision) and polemics on what could be the substance of an earnest have been made. A method of combining current actual resources with historical resources esp. from the 19th century has been chosen to comprise maximum knowledge and experience with earnest from that times because of lack of useful actual information. This kind of a comprehensive analysis is inevitable to describe all the possibilities and qualities important for the decision on accounting treatment, which means financial reporting of earnest in all its forms and with all its functions. That is the main goal of this article.

Key words: Earnest; New civil code; Provision

JEL classification: K12, M42